

Gamalt engkultar

Gjermund Gjermunds, f. 1881 på Heggeriset, Engerdal.
Bonde dr. (br. nr. 14)

Fylke: Hedmark

Gjermund Heggeriset (Jons), f. 1880 på Heggeriset, Engerdal.
Bonde dr. (br. nr. 7)

Hvad: Trysil

Bygdelag: Heggeriset

Gård: Heggeriset. 1.

G. nr. 3, br. nr. 7, 14

Det har ikke vare utskifting på Heggeriset så ingen av brukerne har heite jorda si sauva i eitt stykke. Dei v spreidde ikking med kvarpitt særskilde namn. Dei ha ikke noko serleg namn på den dyrka heimenmarka.

Grasmarka kallar dei nå eng, men før var det töö eller tö-jordet

(Blakkmarka, Rönmarka, etter elvane som renn forbi der)

Det som v utau for "steigarden" v svart mark eller marka. I marka ha dei eng og markeslåtts. Engene ligg med elv eller lekke

Mei hadde ikke ulike namn på ulike kvalitetor grasmark, det var töö alt

Mei hadde heller ikke ulike namn på ulike kvalitetor höy, det var tö-höy alt.

(på töö)

All slått på utslåtts ^{votn} best gjört med laugljö

Ordet ekro v ubjent. Alllegg v gamalt ord for åker som det v såda grasfri i. Meit alllegg mau og heite vermings, men dette ordet tyde forit og fremst den vunde vall, själue plögsla.

2. Nei ein slo kvort si, bom det ikke opp tjerr i töö, og det har difor ikke i manes minne vorte rydda på tö-jordet

I slåttene raka dei ^{om varen} bort kvist o.l. Den vort kasta enten i elva eller i tjerra som vaks kringom.

3. Det vart ikkje more i fô. I utslåttene vart det ikkje gjort noko for å få bort more.

For om lag 10 år sidan prøvde G.G. å så grasfrø i grasbeier som ~~stod~~ var vorte for tygn. Det gjekk bra. Heller var dette ikkje vore vanleg.

I eldre tid var det vanleg å ta høysfrø i løa. Dei skilde begge to mellom høysfrø og høysmø. Høysmø var det grovaste rüsket, ^{som} dei vaska ihop og hadde i bestemøkk-kober. Dei kunne begge to hinga at soria-berikarar kom til Gjermund eller Jons og sopte opp høysfrø.

Kjøpt høy-frø vart vanleg 1895-1900.

4. Fô vart grøfta så langt attende som begge kan minnast. Slåttene vart aldri grøfta.

Slåttene var vorte ~~slått~~ gjødsle med vatning. Tugene laups *Pugeria* ^{vart} ~~slått~~ ~~vart~~ i flammene om våren, så ~~dett~~ ^{vart} det ikkje gjort noko særskilt. Slåttene ~~opp~~ og engene ~~opp~~ i fjellet måtte ein vatne ved å ~~vis~~ ^{dra} demma opp næraste bekkene og så få ei veke (lita vatningsgrøft) inn på slåtta. Lunde stadv måtte ein læia vatnet lange stykke for å få det dit ein ville ha det. Vatnet skulle riste av så jogjet vart liggjande att; det skulle vere så mykje ~~at~~ at ein vanskeleg kom kurvskodd av.

Vatnet vart sett på så snart vårflammen var ferdig og båt bort ei tid for slåttene. Ein kunne òg setja på om hausten, serly dersom det var lang veg.

til slatta. Ein måtte sjå eller vatninga av og tie, serleg dersom det var tinn somner. - Vatninga var tie stor hjelp for grasvokstereen, det vart heire ~~for~~ gras på stakkene i fjellet enn på engene ved Tengeråar. Det var jøpet som gav gjødsla

Hjennur ikkje ordet skogprøt, men der det r svart frodig eller skogloost seir dei det r fo fro

5. Slakke var gjødsla aldri gjødsla med husdyrgjødsla, bare med vatning.

Töö var gjødsla ountrent kvost or, for dei hadde stor kærkap og like dyrdia jord. Det ruske av denne var ikk, så det vart like töö, mest reinor (og at Klein r kv heile det stykke rindot akren som ein let stå att for å få svingplass for hesten).

Det kv vare slik sei lunge dei kan minnast.

Det r vurd å sein kv mykje av vintergjødsla som vart lagt på töö, men mykje var det ikkje. Mest kvile innmarka var akv.

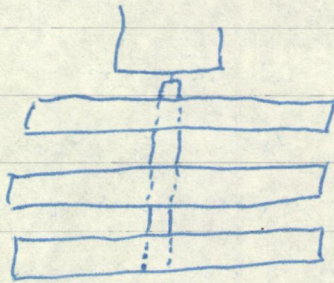
Sauegjødsla vart brukt i potetakeren. Saueu gjeldt på tallu. Dei grav den ut med leinggru og let henne krenna. Hjennur ikkje til at det vart gjort for å drupa i grasprøt. Resten av gjødsla vart brukt både på eng og akv.

Det va ikkje nokon regel for kv mykje gjødsla ein skulle ha på eng; ein brukte eggsa og väl på brua.

6. Gjødsla grasmark heitte töö. Hög fra den heitte töhöy.
7. Hjennur ikkje til at hüs eller akv vart pløsert slik

at det skulle lige fra dei ned på ~~gras~~ grasmarken.

- 8. Det vanlige var å gjødsle om våren, men det kunne verta gjødsle om ~~våren~~ ^{hausten} ~~isj~~. Gjødsle vert kjøpt ut på store ^{offert} ~~fla~~gt i hængar ~~svare~~ og grov-beridd. Dei kann såvidt minnast at dei brukte kverrøkei til lessinga og berivninga, men muste lida for det vone grip. Etter berivninga kjørde dei mølke-slar

eller rissle (ein del små bejokke med stein på) og Møkklesle x borte na, ^(Møkklesle Kow ca. 1900) men rissle kann ein einnå ta til å ei småvende, f. d. på setra og til i janer terring.

- 9. ~~Ein heimførde med same ein slepte ut om våren, så det vert inga beiting av innmark eller utelåte dei. Om hausten eller heimførde frå setra gjelst ~~og beite~~ fritt.~~

- 10. Det x slik einnå. Det x like beite heimne. Like i dalen x det kann innmark og engje, og i lia, som x svært beratt, x det like beite, dei må opp på fjellet for å finna beite med iskje innmarks og engje skal beitast.

- 11. Kvirrøkene vert slått ut med kveride.

- 12. Ein har hatt sommarfjøs heimne som dyra var i når dei beite der. Gjødsle vert oftast spreidd om hausten. Utelåttene var det iskje fjøs.

[ni bring 1900, sidan kjørre,

pekket mølle vel borte

rake innpå.

gå'ca

9. Tannen og gjættene beitte tøm til dei befordre eller hi ene (spirene) kom på akren. Dei befordre alltid med same dei slepte kyrne.

På setra måtte dei gjata for markslåttene hi dei var slepte. Etter den tid gjætt kyrne ^{utan gjata} ~~for~~ gjættinga vart det slutt med terring 1905

Dei har begge to høyrst fortalt at roterfallet var heime med tustapen ei vilt i slatten. Rimelig vis vart det gjort for å skaffe mjølkematt til slattfallet. Bestemene deira hadde vore med på det; ho kom hi Heggervist i 1850. Dei kjemne ikkje hi om det var ungdommen som raste på setra så dei drog oppatt.

Om tråsten beitte kyrne først utanfor skingarden og vart så "innpåsløft".

13-18 full bort

19. I Heggriist nyttar dei odde lve om 1. inn-
gjerd, oppdykte jordstykke utafor skigarden, 2.
inngjording framfor ~~huset~~ fjorboia. I Rindalen
og Eugevdalen nyttar dei dro om dette. Heggriist
høyde hi 1411 til Trøysie herad, medan Eugevdal
høyde hi Rindalen.

(Den teg er eit jordstykke med odingsgrøfte
på begge sider. Tegen kan ikkje ha vakerleg grense.)
Den teppa x er len i ein müt.

Sto (ei) er kjent i ~~støtt~~ bydingo lätsto.

20. På setra x det inngjerd sakvall. Setraue
vert krent ~~parat~~ arvisst i Heggriist. Sak-
vallen vert slätt. Gjødla vert oftast kjørt ut om
væren, men ein kunne spreie den om hausten g.
21. Det vert ikkje nytte anna gjødsel enn hirstyr-
gjødsel.